

SØNDAG

* I FOKUS

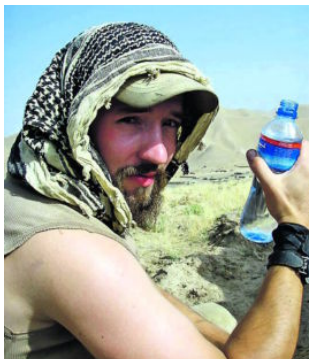
DREPT: Christian Lian var lagets selvutnevnte kokk. Her lager han middag til resten av MOT Navy i operasjonsbasen i Ghownmach. Medsoldater beskriver ham slik: «En meget erfaren soldat, som bidrar sterkt til å holde moralen og humøret opp i gruppen».

DREPT: Andreas Eldjarn var fremtiden i KJK, både som soldat og menneske. Til tross for den unge alderen, var han en meget dyktig soldat, sier en av kollegene hans.

DREPT: Trond Bolle, her innhyllt i røyk under en øvelse i Meymaneh i mai, var en av Norges mest erfarne og respekterte soldater. – Han var mentoren min, og en av bestekameratene mine. Dette bildet er akkurat slik vi vil huske ham, sier Tom.

DREPT: Simen Tokle var «en stille og rolig gutt som er sitt ansvar bevisst og presterte meget godt i gruppen». Ifølge medsoldatene. – Han bidro til å spare mange liv, også blant lokalbefolkningen, mener en kollega.

HUMØRSPREDER: Med Dette bildet er tatt under skytetrening soldatene beskriver Christian Lian som lagets humørspredere og historieforteller. – Han skapte alltid liv og røre rundt seg, sier Tom, sjef for MOT-laget. Like utenfor Meymaneh.

FAKTA

PRT Meymaneh

● Norsklede Provincial Reconstruction Team (PRT) Meymaneh har hovedansvar for Faryab-provinsen, nordvest i Afghanistan.

● I styrken finnes både sivile og militære enheter, som jobber sammen for å kartlegge situasjonen i provinsen, og sette i gang utviklingsprosjekter.

● Fire Military Observation Team (MOT-lag) er kjernen i PRT Meymaneh. MOT-lagene består av svært erfarne soldater, og har ansvar for hvert sitt område i Faryab.

● MOT-lagene hovedoppgaver er å samle informasjon, sette i gang utviklingsprosjekter for og sammen med lokalbefolkningen og styrke posisjonen til afghanske myndigheter i distriktene. I tillegg skal lagene jobbe sammen med afghanske sikkerhetsstyrker og være et bindeledd mellom lokalbefolkningen og de ulike sivile rådgiverne i styrken.

● Tre norske ambulanselag og en infanteristyrke er også en del av PRT-styrken.

Kystjegerkommandoen (KJK)

● KJK er en del av Marinens jegeravåpen, og har hovedkvarter på Tromsøens ved Harstad. Tjenesten i KJK er svært krevende, og krever spesialopptak.

● De siste årene har om lag en fjerdedel av styrken til en hver tid vært i Afghanistan.

● Flere av KJK-soldatene fra MOT-laget som i vår har vært stasjonert i Afghanistan er innstilt til medaljer for innsatsen sin. Fra før av er KJK en av Forsvarets mest dekorerte avdelinger.

● KJK ledes av kommandørkaptein Jon Ivar Kjellin.

Kilder: KJK/NTB

med Al-Hajji Mohammad Omar, distrikts-guvernøren i Almar-distriktet.

– Egentlig er det oppdraget et kronkempel på slike oppdrag PRT-styrken skal gjøre. Vi hadde fokus på gjennoppbygging, og vi gjorde konkrete grep for å følge opp det vi satte i gang et par uker før, sier Tom.

Ved Ghalbala skal kolonnen stå leir for kvelden. Knatrningen av automatvåpen bryller stiller.

Trond Bolle og Tom rygger bilene sine inn skuren av kuler for å danne et skjold for de sivile. De norske soldatene grupperer seg på en høyde. De skyter tilbake mot opprørene, og ber om støtte fra fly.

– Det var vel egentlig en ganske normal skuddveksling. Alt roet seg ganske fort ned, sier Smith.

SISTE NATT: Når mørket siger på, gjør de feltens klare for kvelden. Ferdig utgravde skyttergrøper gir god beskyttelse. Trond Bolle trekker soveposen rundt seg. Simen Tokle og Andreas Eldjarn legger seg under hver sin Jerven-dukk.

Allt er som det pleier å være i felt: Soldatene sover med uniformene på. Ved siden av sengen ligger den skuddsikre vesten, hjelmen med nattpoptikk. Og våpnene. Gjennom natten bytter de på å holde våk.

Ved 0430-tiden leker de første solstrålene over det torbrune orkanlandskapet. Fra høyden har soldatene god utsikt over de vestlige delene av Faryab – en av Afghanistans aller fattigste provinser.

Dagens første møte skjer i landsbyen Ghalbala. Trond Bolle takker ja til teen den lokale landsbyhøvdingen tilbyr ham. På det røde, persiske teppet er gårsdagens skuddvekslinger det første de snakker om.

– Høvdingen virket oppriktlig lei seg. Og det tror jeg også han var. Resten av møtet var veldig bra. Og veldig målrettet, sier Tom.

De snakker om velbygging. Skolen landsbyen trenger, og markedet de planlegger.

Neste stopp er Khwaja Gawhar. Det som mest av alt minner som en støvete klynge leirhuser spredd rundt et lite marked er sentrum for 30 000 mennesker i vestlige Almar.

Soldatene blir hjertelig mottatt. Ved lunstider slakter lokalbefolkningen en sau som de tilbereder og spiser sammen med det norsk-amerikanske laget.

– Vi ble sittende i flere timer. Men var veldig nøye på å komme oss av gårde før klokken 16 for å unngå mørket, sier Tom.

Møtet ble avsluttet med at den lokale helsesjefen signerte en kontrakt for å sikre seg tortil til en ny helsesklinikk. – Akkurat det øyeblikket husker jeg veldig godt. Trond smudde seg mot landsbylederen, tok ham i hånden og sa: «Vi er ikke her for å drepe noen. Vi er her for å hjelpe dere.» Det er det siste jeg hørte ham si, bare en time før han selv ble drept. Det er ganske ironisk, sier kaptein Smith.

DET SISTE BILDET: Simen Tokle som toppskytter, Christian Lian i førersetet, og Trond Bolle og Andreas Eldjarn etter et vellykket møte med lokale ledere i Khwaja Gawhar. En droyr time senere dør alle momentant da en veibombe rammer Iveco-en de sitter i.

KOLONNE: For de kjører videre, tar de norske soldatene en kjøp samling.

– Jeg og Trond snakket sammen om hvilken vei vi skulle velge. Det ble siste gang jeg så ham i live, sier Tom stille. Mens de første bilene ruller ut fra den afghanske landsbyen, klyver Trond Bolle opp i førersetet på Ivecoen. Bak rattet sitter

Christian Lian. Andreas Eldjarn sitter i baksetet. Simen Tokle bemanner 12,7 millimeter maskingeværet på taket.

På grunn av mye stov, holder de en del avstand. Med syv biler følger, strekker den lille kolonnen seg over 2-300 meter. – Noen slo av en vits på sambandet. Alt opp i førersetet på Ivecoen. Bak rattet sitter

HEDRET: Bare timer etter at de blir drept, stiller medsoldater opp våpnene og hjelmen til de fire KJK-soldatene ved åstedet, som en stille markering. Det norske flagget, som har fått hard medfart i veibombeangrepet, valet på toppen av kjøretøyet deres.

Med jevne mellomrom kaller bilene foran i kolonnen opp de lengre bak, bare for sikkerhets skyld. Det er knappe åtte kilometer igjen til Almar. Toms bil ligger nest forrest. Trond, Simen, Christian og Andreas bakerst.

– Vi prøvde å kalle på Simen i tåmet, men fikk ikke noe svar. Så prøvde jeg å

kalle på Trond. Men heller ikke da hørte vi noe.

– Jeg husker at jeg tenkte at jeg var litt irritert på at det sikkert var noe galt med sambandsutstyret. Eller at de hadde kjørt seg fast, sier Tom. – Så du tenkte aldri at det kunne ha skjedd noe galt?

– Nei. Tanken streift meg aldri. De seks forreste bilene snur, og kjører tilbake samme vei som de kom. Etter 1,5 kilometer nærmer de seg en slak høyresving. Da brytes stillheten. Meldingen som spraker over sambandet er den alle Afghanistan-soldater frykter aller mest:

– IED, IED, IED!

– Det rare er at heller ikke da tenkte jeg at det kunne være noe galt. Den første tanken som slo meg var at det var bra at de i det første kjøretøyet fulgte prosedyrene, sier Tom.

– Det var ikke for jeg så vrakrestene at det gikk opp for meg.

Derfra skjer alt veldig fort. Området sikres. To av de døde blir fraktet med helikopter til Meymaneh. Flere soldater kommer til.

– Vi så med en gang at alle var drept. Det var det ingen tvil om.

Hva slags tanker går gjennom hodet ditt som sjef da?

– Jeg kan ikke sette meg ned og tenke at Andreas, Simen, Christian og Trond var døde. Det var det ikke tid til. Vi har en jobb å gjøre.

Det går flere timer før soldatene er tilbake i leiren i Meymaneh. Tom og resten av MOT-laget følger SISU-ambulansen med de to siste tilbake til leiren.

De neste dagene brukes til samtaler. Gå gjennom det som skjedde. Støtte hverandre.

– Vi flyttet inn til hverandre på rommene. Det er viktig at ingen er alene etter noe slikt. For det er klart det går inn på oss, sier Tom.

– Jeg har sett mange døde mennesker. Men det er ikke hver dag det er snakk om en bestekompis.

Soldatene snakker mye om flaks og uflaks etter hendelsen.

– Enten har vi kjørt i helt forskjellige spor. Eller så har veibomben på mirakuløst vis ikke gått av da vi kjørte over den. Og ingen hørte noen ting til eksplosjonen. Det er nesten litt enkelt, sier Smith.

Hverken han eller Tom mener at de fire nordmennene døde forjeves.

– Men det er viktig å forstå at konflikten i Afghanistan ikke kan løses med kuler og knutt. Det nytter ikke bare å krige om det ikke følges opp med utvikling. Klarer vi å skape jobber for lokalbefolkningen, slipper de å ta til våpen for å få bistand.

– På bakken i Afghanistan mater vi en helt annen hverdag og et helt annet miljø enn noen andre steder vi gir bistand. Hverken Forsvaret, bistandsorganisasjonene eller sivilbefolkningen klarer dette alene. Vi må jobbe mer sammen, sier Tom.

Tekst: RUNE THOMAS EGE
i AFGHANISTAN

epost: rune.thomas.eg@vg.no